Teknologiateollisuus

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
19.2.2024

Sähköpostitse saapunut lausuntopyyntö 16.2.2024, Suuren valiokunnan kokous 21.02.2024.

Teknologiateollisuus ry:n lausunto EU:n yritysvastuudirektiivistä ja erityisesti U-jatkokirjeestä UJ 50/2023 vp

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallisen lausuntonsa otsikkoasiassa. Yhteenveto lausunnostamme:

- Yritysvastuullisuus on merkittävä kilpailutekijä suomalaisille kansainvälisesti toimiville vientiyrityksille.

- Teknologiateollisuus ry suhtautuu myönteisesti pyrkimykseen luoda EU:n laajuinen yritysvastuuta koskeva sääntelykehikko.

- Suomen kannassa on todettu, että yritysvastuudirektiivin tulisi muodostaa kokonaisuutena yrityksille selkeä, toteuttamiskelpoinen ja tasapuolinen toimintaympäristö. Teknologiateollisuus pitää tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina.

- EU-tasolla saavutettu neuvottelutulos vastaa keskeisiltä osin Suomen neuvottelutavoitteita. Se on myös Teknologiateollisuuden tarpeiden ja näkemysten mukainen.

- Teknologiateollisuuden käsityksen mukaan ongelmallisiksi koetut ryhmäkanne ja todisteiden esittämisvelvollisuus ovat hyväksyttävissä osana direktiivin tavoitteiden toteuttamista. Tarvittavat muutokset ja laajennukset voidaan tuoda osaksi kansallista lainsäädäntöä tarkasti rajattuina erillissäädöksinä.

- Esitämme, että Suomi voi tulevassa neuvoston kokouksessa äänestää direktiivin hyväksymisen puolesta.

- Yritysvastuudirektiivin hylkääminen kokonaan tai edes sen lykkääntyminen juuri EU:n ohjelmakauden vaihtumisen kynnyksellä luo epävarmuutta tulevan sääntelyn suunnasta ja sisällöstä, mikä saattaa vaikuttaa kielteisesti esimerkiksi puhtaan siirtymän investointeihin.

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Yritysvastuullisuuden merkitys korostuu kansainvälisesti toimivissa teknologiayrityksissä

Teknologiateollisuus on Suomen suurin vientiala

Teknologiateollisuus ry on elinkeino- ja työmarkkinapoliittinen vaikuttajaorganisaatio, joka edistää Suomen keskeisimmän vientialan kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä. Uudistuva teknologiateollisuus luo perustan suomalaiselle hyvinvoinnille.

Teknologiateollisuus ry:llä on noin 1 800 jäsenyritystä. Ne edustavat kattavasti elektroniikka- ja sähköteollisuutta, kone- ja metallituoteteollisuutta, metallien jalostusta, tietotekniikkaa sekä suunnittelu- ja konsultointialaa. Jäsenistä yli 90 % on pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joten toimintaamme ohjaa Suomen pitkäaikaisen edun tavoittelun ohella omistajuuden ja yrittäjyyden edistäminen.

Teknologiateollisuus on myös Suomen suurin vientiala. Alan yritysten osuus Suomen koko tavara- ja palveluviennistä on yli puolet: Tavaroiden ja palveluiden viennin arvo on vuosittain yli 120 miljardia euroa, ja viennin suhde bruttokansantuotteeseen on kohonnut meillä 45 prosenttiin. Teknologiateollisuuden yritykset tekevät myös 70 % kaikista yksityisistä investoinneista Suomessa.

Yritysvastuullisuus on teknologiayritysten strateginen vahvuus ja valinta

Teknologiateollisuus ry on vahvistanut toimialan vastuullisuuslinjaukset vuonna 2022. Linjaukset valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä jäsenyritysten kanssa. Selvitystemme mukaan teknologiateollisuuden jäsenyritysten tärkeimmät syyt vastuullisuustoimiin ovat seuraavat:

Vastuullisuusmotiivit:
1. Vastuullisuus on tärkeä osa brändiämme: **81 %**
2. Asiakkaamme edellyttävät liiketoiminnaltamme lisääntyvää vastuullisuutta: **68 %**
3. Uudet, kehittämämme ratkaisut, palvelut ja tuotteet ovat lähtökohtaisesti vastuullisia ja ylittävät lakisääteisen tason vaatimukset: **68 %**
4. Vastuullisuus on tärkeä osa ylimmän johdon arvomaailmaa: **66%**
5. Globaali toimintaympäristö edellyttää liiketoiminnaltamme lisääntyvää vastuullisuutta: **64 %**

Yritysvastuullisuus on nykyisen strategian ytimessä tai nousemassa sinne yhteensä liki 80 %:lla teknologiateollisuuden jäsenyrityksistä. Vain 4 %:a alan yrityksisä kokee, ettei vastuullisuutta ole lainkaan huomioitu yrityksen strategiassa. Lisäksi 85 % alan yrityksistä kokee, että vastuullisuuden ja vastuullisuustoimien rooli on kasvanut organisaatiossa kuluneen viiden vuoden aikana. Vastuullisen toiminnan katsotaan myös parantavan yrityksen taloudellista tulosta, auttavan vahvistamaan henkilöstö- ja asiakastyytyväisyyttä sekä parantavan riskien hallintaa.

Alan yritykset kokevat, että sääntelyllä on tärkeä rooli vastuullisuustoimien kirittämisessä, mutta pääpainon tulee olla edelleen vapaaehtoisissa toimissa. Painotuksiin vaikuttaa olennaisiesti se, että yritykset kokevat, ettei sääntelyn minimitason suorituksilla saavuteta kilpailuaetua, vaan siihen tarvitaan ennakointia ja laaja yhteistyötä koko arvoketjun toimijoiden kesken.

Vaikka yritykset kokevat vapaaehtoiset ja toimialakohtaiset toimet sekeästi nopeimmaksi ja tehokkaimmaksi tavaksi vastuullisuuden edistämiseksi, nähdään sääntelylläkin merkittäviä hyötyjä, kun se rakennetaan innovaatiota suosivaksi, edelläkävijyydestä palkitsevaksi ja vapaamatkustajat tilkitseväksi.

Tavoitteena yhtenäiset kansainväliset pelisäännöt yritysvastuullisuuteen

Teknologiateollisuuden vastuullisuuslinjausten mukaan alan yritykset haluavat olla yritysvastuun edelläkävijöitä. Kuten edellä kuvattiin, on vastuullisuus Teknologiateollisuus ry:lle ja sen jäsenyrityksille menestyvän liiketoiminnan perusta ja osa jokapäiväistä toimintaa. Vastuullisen yritystoiminnan avulla vahvistamme yhteiskunnan eri toimijoiden luottamusta toimialaamme, edistämme kestävää kehitystä sekä luomme uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja työpaikkoja.

Teknologiateollisuuden yritykset toimivat kansainvälisessä ympäristössä kunkin maan vallitsevan lainsäädännön mukaisesti. Ne ovat myös sitoutuneet kunnioittamaan kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia ja suojelemaan ympäristöä omassa vaikutuspiirissään. Lisäksi yritykset noudattavat toiminnassaan vapaaehtoisia yritysvastuun ohjeita ja periaatteita. Jokainen yritys valitsee niiden avulla vaikuttavimmat ja toimintaansa parhaiten soveltuvat vastuullisuustoimensa.

Teknologiateollisuus kannustaa jäsenyrityksiään asettamaan kestävään kehitykseen ja yritysvastuun hallintaan liittyviä tavoitteita sekä raportoimaan tehdyistä toimenpiteistä ja niiden tuloksista avoimesti. Tavoitteena on, että vastuullisuuden seurantaan ja raportointiin saadaan luotua yhtenäiset pelisäännöt globaalisti. Minimitaso on EU-laajuinen sääntely, joka luo tasapuoliset vaatimukset sisämarkkinoille.

Vastuullisuustyössä yritysten on ensiarvoisen tärkeää tunnistaa liiketoimintansa yritysvastuuriskit sekä omassa toiminnassaan että arvoketjussaan ja liittää ne osaksi riskienhallintaansa.

Teknologiateollisuus kannattaa EU:n yritysvastuudirektiivin hyväksymistä

Komissio antoi 23.2.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta (KOM(2022) 71 lopullinen).

Neuvoston yleisnäkemys direktiiviehdotuksesta hyväksyttiin kilpailukykyneuvoston kokouksessa 1.12.2022 ja sitä päivitettiin 15.11.2023. Euroopan parlamentti hyväksyi oman kantansa 1.6.2023. Parlamentin, neuvoston ja komission välisiä trilogineuvotteluja asiassa käytiin vuoden 2023 loppupuolella siten, että poliittinen sopu saavutettiin 13.12.2023. Sen jälkeen säädöksen käsittely on jatkunut Belgian puheenjohtajakaudella vuoden 2024 puolella. Neuvoston on tarkoitus päättää neuvottelutuloksen hyväksymisestä helmikuussa 2024, joskaan uutta Coreper-kokouksen päivää ei tietojemme mukaan ole asetettu.

Teknologiateollisuus kannattaa EU-tasoista sääntelyä yritysvastuusta

EU:n yritysvastuudirektiivin tavoitteena on lisätä ihmisoikeuksien kunnioittamista ja ympäristönsuojelua. Lisäksi tavoitteena on luoda unionissa toimiville yrityksille tasavertainen kilpailukenttä. Sääntelyllä myös vältetään eri jäsenvaltioiden kansallisesta sääntelystä aiheutuvaa sääntelykentän pirstaloitumista.

Direktiivissä asetetaan yrityksille haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamista, ehkäisemistä, lieventämistä ja lopettamista koskevat velvoitteet. Tavoitteena on, että yritykset arvioivat ja hallinnoivat ihmisoikeus- ja ympäristöriskejä ja -vaikutuksia yritysten omassa toiminnassa ja liikekumppanien toiminnassa.

Sääntelyssä on omaksuttu riskiperusteinen lähestymistapa huolellisuusvelvoitteeseen, mitä myös Teknologiateollisuus on omissa kannanotoissaan toivonut. Direktiivissä tuodaan myös lainsäädännön tasolle nyt vapaaehtoisiin kansainvälisiin ohjeistuksiin sisältyvät asianmukaisen huolellisuuden elementit. Tällaisia ovat esimerkiksi OECD:n monikansallisia yrityksiä koskevat toimintaohjeet ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet.

Suomen kannassa on todettu, että yritysvastuudirektiivin tulisi muodostaa kokonaisuutena yrityksille selkeä, toteuttamiskelpoinen ja tasapuolinen toimintaympäristö. Teknologiateollisuus pitää tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina.

Teknologiateollisuus ry suhtautuu myönteisesti pyrkimykseen luoda EU:n laajuinen yritysvastuuta koskeva sääntelykehikko.

Katsomme valtioneuvoston tavoin, että yritysvastuuta koskevat yhteiset pelisäännöt kaikkialla Unionissa voivat auttaa välttämään kansallisesti eri aikoina toteutettavan lainsäädännön aiheuttamaa hajanaisuutta. Lisäksi EU:n yritysvastuudirektiivi muodostaisi yhdessä kestävyysraportointia koskevan EU-sääntelyn kanssa ensimmäisen askeleen kohti aidosti maailmanlaajuista huolellisuusvelvoitekehystä.

Yritysvastuudirektiivin sisältö vastaa keskeisiltä osin neuvottelutavoitteita

Teknologiateollisuus ry on osallistunut aktiivisesti yritysvastuudirektiivin valmistelun seurantaan sekä kotimassa että EU:ssa. Näkemyksemme mukaan ehdotuksen sisältö on useiden eri jäsenmaiden puheenjohtajakausilla kestäneen valmistelun myötä kehittynyt hyvään suuntaan ja yritysten kannalta kaikkein merkittävimmät ongelmakohdat on saatu ratkaistua.

Katsomme työ- ja elinkeinoministeriön tavoin, että myönteisiä ja kannatettavia elementtejä sisällössä ovat esimerkiksi se, että varsinaisia huolellisuusvelvoitteita on selkeytetty ja esimerkiksi yhtiön johdon yhtiöoikeudellista tehtävää ja vastuuta koskevat säännökset on poistettu.

Lisäksi pidämme erittäin tärkeänä sitä, että direktiivin huolellisuusvelvoitteita on arviotu yhdessä siviilioikeudellista vastuuta koskevien säännösten kanssa siten, että varsinaisten vahingonkorvaussäännösten osalta tekstiin saatiin mukaan monia Suomen

vahingonkorvausoikeudelle keskeisiä piirteitä. Tällaisia ovat säännökset yrityksen tuottamuksesta, syy-yhteydestä ja täyden korvauksen periaatteesta. Siviilioikeudellinen vastuu on lisäksi rajattu vahinkoon, jonka sääntelyn kohteena oleva yritys yksin tai yhdessä toisen tahon kanssa on aiheuttanut.

Teknologiateollisuus on myös omissa yritysvastuudirektiiviä koskevissa kannanotoissaan korostanut riskiperusteisen lähestymistavan ja tarkoituksenmukaisen priorisoinnin tärkeyttä direktiivin toimeenpanossa. Yritysten due diligence -prosessit ovat tehokkaimmillaan, kun ne noudattavat riskiperusteista lähestymistapaa ja antavat yrityksille mahdollisuuden asettaa tarkastelussa etusijalle niitä liikesuhteita, joihin sisältyy suurin riski haitallisista vaikutuksista. Teknologiateollisuus on pitänyt hyvin kannatettavana trilogineuvotteluiden tulosta, joka hyväksyy sekä riskiperusteisen lähestymistavan että priorisoinnin. Direktiivin toimeenpanossa on tärkeää noudattaa näitä määräyksiä johdonmukaisesti ja yhtenäisesti, jotta sääntelystä ei aiheudu tarpeetonta hallinnollista taakkaa yrityksille ja että yritykset voivat kohdentaa toimensa oikein.

Lisäksi sääntely muodostaa soveltamisalastaan lähtien johdonmukaisen kokonaisuuden yhdessä kestävyysraportointisääntelyn kanssa. Näin sääntelyn aineellinen sisältö varmistaa EU:n alueella toimiville yrityksille yhdenmukaistetun säädösympäristön vastuullisuussääntelyn osalta. Tällaisia yhteisiä ja tasapuolisia pelisääntöjä voidaan pitää suomalaisten yritysten etuna.

Perusmuistion mukaan saavutettu neuvottelutulos on Suomen neuvottelutavoitteiden mukainen. Se on myös Teknologiateollisuuden tarpeiden ja näkemysten mukainen.

Siviiliprosessia koskevat muutosehdotukset huolestuttavia, mutta ratkaistavissa

Perusmuistiossa on selostettu, että EU-instituutioiden välisten neuvottelujen myötä kokonaisratkaisuun on sisällytetty myös elementtejä, joihin Suomi on suhtautunut kriittisesti. Tällaisia lisäyksiä ovat vahingonkorvauksen siviiliprosessia koskevat säännökset, ryhmäkanneoikeuden laajentaminen järjestöille direktiivin rikkomista koskevassa vahingonkorvausasiassa ja todisteiden esittämistä koskevat vaatimukset, jotka poikkeavat kansallisesta järjestelmästämme. Myös komissiolle annettava mahdollisuus päivittää direktiivin soveltamisalaa lisäämällä sen liitteeseen uusia viittauksia kansainvälisiin intrumentteihin muodostaa välillisen sekä vaikeasti ennakoitavan laajentavan vaikutuksen direktiivissä säädettäviin aineellisiin veloitteisiin.

Teknologiateollisuus katsoo Suomen tavoin, että direktiivin ryhmäkannetta koskeva muutosesitys laajentaisi merkittävästi ryhmäkanteen soveltamisalaa muihin kuin kuluttaja-asioihin. Ehdotuksen mukaan järjestöt voisivat nostaa Suomen tuomioistuimissa ryhmäkanteita kolmannessa maassa olevien ihmisoikeusloukkauksen uhrien puolesta. Kirjauksen riskiä kasvattaa sekin, ettei ryhmäkanneoikeutta ei ole rajoitettu loukkauksen vakavuuden perusteella. Kaikkiaan laajennuksella arvioidaan muistiossa olevan merkittäviä vaikutuksia sekä yrityksiin että tuomioistuimiin.

Teknologiateollisuus katsoo eräiden muiden valiokunnalle lausuntonsa jättäneiden tahojen tavoin, että edellä mainitut muutokset edustavat lopulta varsin tarkkarajaista siviili- ja

siviilioikeudellista erityissääntelyä, joiden osalta harmonisointi EU-sääntely kanssa voidaan toteuttaa kehittämällä kansallista lainsäädäntöä. Näin on toimittu muissakin vastaavissa tapauksissa, eivätkä muutokset ole heikentäneet kansallisen oikeusjärjestelmän toimivuutta tai sääntelyn sisäistä eheyttä.

Ryhmäkanteen osalta direktiivin perusajatuksena on parantaa vahingonkärsijöiden tosiasillisia mahdollisuuksia puolustaa oikeuksiaan ja saada asiansa ratkaistuksi. Ryhmäkanne auttaakin vahingonkärsijöitä ns. massatilanteissa, joissa yrityksen toiminta on vaikuttanut useisiin tahoihin, joiden yksittäisen intressit ovat pieniä, mutta kuitenkin yksilötasolla merkittäviä. Ryhmäkanne on katsottu perustelluksi myös direktiivin soveltamisalaan tyypillisesti kuuluvissa tilanteissa, joissa yrityksen toiminta tai toimimatta jättäminen on voinut aiheuttaa vahinkoa useille eri henkilöille tai luonnolle tai tilanteessa, jossa vahingonkärsijöillä ei osaamista tai resursseja ajaa kannetta itse.

Teknologiateollisuus näkee, että ryhmäkanne on hyväksyttävissä osana direktiivin tavoitteiden toteuttamista ja että se voidaan tarvittaessa tuoda osaksi kansallista lainsäädäntöä täsmällisillä säädösratkaisuilla. Ryhmäkannemahdollisuus saattaa myös auttaa kohtuullistamaan yritysten ja oikeusjärjestelmän kuormittumista, kun mahdollisesti esiin nousevia asioita ajetaan yhtenä ryhmäkanteena lukuisten yksittäisten kanteiden sijaan.

Toisena direktiivin ongelmakohtana on Suomen kannassa mainittu todisteiden esittämisvelvoillisuuden laajennus siten, että tuomioistuimelle säädettäisiin mahdollisuudesta määrätä kantajan esityksestä, että yksityisoikeudellisen vahingonkorvausvaatimuksen kohteena olevan yrityksen on julkistettava kohtuullisesti saatavilla olevat ja vahingonkorvausvaatimuksen uskottavuutta tukevat lisätodisteet. Tällainen todisteiden esittämisvelvollisuus poikkeaa kansallisesta siviiliprosessuaalisesta järjestelmästä etenkin siten, että Suomessa vaatimusta todisteen esittämisestä ei voida käyttää yleisesti todisteiden etsimiseen tai sen selvittämiseen, onko vastapuolen tai kolmannen hallussa asian kannalta merkityksellisiä todisteita.

Vaikka esitetty laajennus on periaatteellisesti merkittävä muutos, voi sen perustella olevan tarpeen direktiivin vahingonkärsijän oikeussuojan parantamisen kannalta. Todisteiden esittämisvelvollisuus auttaa tuomioistunta saamaan käyttöönsä tasapainoisesti asian ratkaisemiseen tarvittavat tiedot ja seikat, mikä tehostaa asian käsittelyä ja lisää osapuolten yleistä oikeusturvaa.

Teknologiateollisuus viittaa jälleen muihin asian käsittelyn yhteydessä valiokuntakuulemisissa annettuihin näkemyksiin siitä, että ehdotettu todisteiden esittämisvelvollisuutta koskeva säännös on samankaltainen kuin eräissä muissa viimeaikaisissa EU-säädöksissä. Esimerkiksi EU:n tuotevastuusta ja tekoälyyn liittyvästä vastuusta säädettävissä direktiiveissä on edellytetty ns. pre-trial discovery -prosessin luomista, jollaista ei sisälly Suomen siviilioikeudellisiin prosesseihin. Näitä säädöksiä käsiteltäessä on arvioitu, että menettely vaikuttaa tarpeelliselta direktiivin tavoitteiden saavuttamiseksi ja se olisi siten hyväksyttävissä, kunhan jatkovalmistelussa pystytään varmistumaan menettelyn riittävästä tarkkarajaisuudesta. Olennaista on huomata, ettei direktiivien täsmällinen yhdenmukaisuus kansallisen siviiliprosessilainsäädännön kanssa ole ollut valtioneuvoston tai eduskunnan lakivaliokunnan näkökulmasta välttämätöntä, kun kyse on EU:n kannalta keskeisen säädöksen tavoitteiden saavuttamisesta.

Katsomme Yritysvastuuoikeuden yhdistys ry:n tavoin, että direktiivissä luotavalla todisteiden esittämisvelvollisuudella tavoitellaan vastaavalla tavalla EU:n kannalta keskeisen säädöksen tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi kyseinen säännös on monin tavoin rajattu. Siinä annetaan tuomioistuimelle laaja harkintavalta sen suhteen, että pyydettyjen todisteiden julkistaminen on rajoitettava siihen, mikä on tarpeen ja oikeasuhteista mahdollisen vahingonkorvausvaatimuksen tai vahingonkorvausvaatimuksen tueksi. Kyse on siten hyvin tarkkarajaisesta menettelystä, joka tukee direktiivin tavoitteiden saavuttamista.

Direktiivin tuomien velvoitteiden kustannukset yrityksille todennäköisesti arvioitua suurempia

Perusmuistiossa on arvioitu, että direktiivin myötä säädettävillä velvoitteilla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia suomalaisten yritysten toiminnalle. Kielteisiä taloudellisia vaikutuksia kilpailukykyyn tasapainottaa se, että velvoitteet kuitenkin koskisivat tasapuolisesti kaikkia soveltamisalaan kuuluvia Euroopan unionin alueella toimivia yrityksiä. Soveltamisalaan kuuluisi komission mukaan hieman yli 200 suomalaista yritystä.

Yhdymme perusmuistion arvioon siitä, että sääntelyyn sopeutuminen ja noudattaminen vaativat yrityksiltä suoria kertaluonteisia ja toistuvia kustannuksia, jotka koostuvat muun muassa toimintapolitiikan laatimisesta, päivittämisestä ja siihen liittyvästä suunnittelutyöstä, toimittajien riskiarvioinneista, koulutuksesta sekä tietojärjestelmien vaatimista uudistuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut, että direktiivin soveltamisalaan kuuluvalle suurelle yritykselle voisi aiheutua sääntelystä noin 390 000–460 000 euron kertaluonteiset kulut ja 220 000–290 000 euron toistuvat vuosittaiset kulut riippuen yrityksen alihankkijoiden määristä. Lisäksi sääntelystä aiheutuu välillisiä kustannuksia yrityksille, jotka ovat osana soveltamisalaan kuuluvien yritysten arvoketjuja esimerkiksi alihankkijoina. Teknologiateollisuuden jäsenyrityksiltään saamien näkemysten mukaan ainakin kertaluonteiset kustannukset ovat todennäköisesti esitettyjä arvioita suurempia, jopa luokkaa 500 000 – 700 000 euroa yritystä kohden.

Teknologiateollisuus toivoo direktiivin hyväksymistä

Teknologoateollisuus pitää Suomen tavoin moitittavana Espanjan toimintaa neuvoston puheenjohtajana asiaa koskevien neuvottelujen loppuvaiheessa. Asiakirjojen toimittaminen jäsenmaille erittäin lyhyellä varoajalla ei ole mahdollistanut kunnollista vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa kansallisella tasolla, mikä on edelleen tehnyt käytännössä mahdottomaksi arvioida muutosesitysten vaikutuksia yrityksille. Myös esitykseen jääneet tulkinnanvaraisuudet sekä muutosten yhdistäminen ovat vaikeuttaneet esityksen tulkintaa.

Perusmuistiossa onkin esitetty, että viime vaiheen kokonaisratkaisun vuoksi Suomi voi pidättäytyä äänestämästä neuvottelutuloksesta osana isompaa joukkoa. Pidättäytyminen äänestyksestä tarkoittaa tosiasiallisesti kielteistä kantaa, sillä äänestyksessä määräenemmistön laskennassa huomioidaan vain puoltavat äänet.

Yritysvastuudirektiivin hylkääminen kokonaan tai edes sen lykkääntyminen juuri EU:n ohjelmakauden vaihtumisen kynnyksellä luo kuitenkin huomattavaa epävarmuutta tulevan sääntelyn suunnasta ja sisällöstä. Direktiivin soveltamisalan piiriin kuuluvat yritykset ovat jo aloittaneet valmistelut direktiivin luonnosten perusteella, ja signaalit perustavalaatuisista muutoksista sen käsittelyssä ovat herättäneet yrityksissä huolenilmaisuja muun muassa toimialajärjestöjen suuntaan. Lisäksi yritykset ovat kokeneet, että Suomen kriittinen kanta on jo aiheuttanut mainehaittaa sekä Suomen että yritysen vastuullisuusponnisteluille.

Erityisesti teollisuuden ja yritysten uudistumista ja kannattavuutta palvelevien investointien kannalta olisi olennaisen tärkeää huolehtia toimintaympäristön tasapuolisuudesta ja ennakoitavuudesta sekä siitä, että markkinat kannustavat edelläkävijyyteen yritysvastuullisuuden kokonaisudessa. Yritysten oikeusvarmuuden kannalta on ensisijaisen tärkeää, että lainsäädäntö on ennustettavaa ja tasapuolista.

Yhteenvetona Teknologiateollisuus ry katsoo, että EU:ssa poliittisen sovun saavuttanut direktiivi on tarpeen ja että Suomen kannassaan esiin nostamat haasteet eivät kokonaisarvion perusteella muodosta estettä direktiivin hyväksynnälle. Luonnollisesti toivomme, että ennen neuvoston äänestystä jäsenmaat kykenisivät kuitenkin vielä tekemään direktiivin sisältöön jatkokehitystä, joilla korjattaisiin siihen jääneitä ongelmia ja tulkinnanvaraisuuksia.

Lisäksi muistutamme siitä, että pääministeri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite kehittää yritysvastuuta nimenomaisesti EU- ja OECD -tasoilla. Hallitus on sitoutunut siihen, että yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ehdotettu direktiivi tulee voimaan Euroopan unionissa lähivuosina.

Teknologiateollisuus esitääkin, että perusmistioon kirjattua kantaa muutetaan siten, että Suomi voi tulevassa neuvoston kokouksessa äänestää direktiivin hyväksymisen puolesta.

Lopuksi: Direktiivin tarkistamisen yhteydessä tulee arvioidaa myös lisäharmonisoinnin tarve

Teknologiateollisuus on EU-prosesseihin toimittamissaan kannanotoissa todennut, että direktiiviehdotuksessa olevat harmonisointisäännökset ovat erittäin tervetulleita, mutta niiden olisi pitänyt mennä pidemmälle ja tämä on otettava huomioon kaikissa tulevissa tarkistuksissa. Direktiiviehdotuksen artiklojen 6-8 mukaisesti due diligence -prosessi harmonisoidaan täysin direktiivin alaisena. Tämä takaa sääntelyn ennakoitavuuden ja luo sisämarkkinoille tasapuoliset kilpailuolosuhteet. Ehdotukseen on kirjattu, että tarve lisäharmonisoinnille arvioidaan osana direktiivin myöhempää tarkistusta. Kirjaus on kannatettava. Vaikka siis pidämme sovittuja säännöksiä tällä hetkellä tyydyttävinä, Teknologiateollisuus toivoo, että Suomen hallitus seuraa tarkasti onko vastuullisuusdirektiivin toimeenpanolla haitallisia vaikutuksia sisämarkkinoiden eheyteen, ja tekemään direktiivin lisäharmonisoinnista prioriteetin tulevassa tarkistusprosessissa.

Lisätiedot:
Johtaja Helena Soimakallio, Teknologiateollisyys ry
sähköposti helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi ja puhelin 040-5507706